

Het verdwijnen
van Ferdi Heijen

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Max Hermens

Het verdwijnen
van Ferdi Heijen

Ambo|Anthos
Amsterdam

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van
literatuurorganisatie Wintertuin

WINT RTUIN

Deze uitgave kwam mede tot stand door een
subsidie van Stichting Amarte Fonds

amarte
fonds

ISBN 978 90 263 6237 8

© 2024 Max Hermens

Omslagontwerp en -illustratie Moker Ontwerp

Foto auteur Dirk-Jan van Dijk

Zetwerk Mat-zet b.v.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Ferdi Heijen

Dus ik ram die skelter van me de grote weg op, da's de provinciale, en ik stop pas als ik met beide voorwielen op het asfalt sta, want ik weet hoe het hier werkt: je moet gewoon je plek pakken, dat zegt ons pap ook. Ik hang met mijn pols over het stuur en klem mijn rechterhand om de gashendel van de solex die ik er laatst op heb gelast. Duw mijn rug recht tegen de leuning van de autostoel. Echt leer ook, komt nog van een crosswagen. Alleen een scheur bij mijn billen. En nu is het nog vroeg, dit is helemaal aan het begin van de dag, er zitten zelfs van die ochtenddruppels op het metaal. Dit is ver voordat Broer Lauff en het hele halve dorp achter me aan zitten.

Ik kijk een keer links en rechts en dan stamp ik mijn voeten tegen de trappers, ik draai de skelter gelijk richting het dorp, geef een ruk aan de ontsteker en de motor begint te pruttelen. Zo'n solex komt natuurlijk meteen op gang, dus ik haal de druk van mijn benen

en laat dat motortje het mooi overnemen. Het rubber van de rechterachterband kruipt tussen de tandwielen. In mijn achteruitkijkspiegel hangt blauwe rook. Het gaat er ook om meteen snelheid te maken en midden op de weg te rijden – beter dat ze wat voor je moeten remmen dan dat ze je nooit niet zien. De boeren zijn namelijk allang wakker, ik hoor hun trekkers al de hele ochtend over de maisvelden brommen.

Ik had me natuurlijk kunnen omdraaien om nog wat uit te slapen, dat zou ik het liefste gedaan hebben, maar ik ken mezelf, voor ik het weet lig ik weer te maffen tot ons pap in de middag een trap tegen de bank geeft zodat hij voor de tv zijn ontbijt kan eten. Sinds ons Rico weer terug is moet ik op de bank in de woonkamer. Rico is mijn oudste broer, die is samen met Shirley Verpoort en daarom wou hij zijn eigen kamer. En ons pap zei dat ik die toch niet nodig had nu ik van school ben geschopt en de hele dag al het eten opeet en geen geld binnenhaal en da's trouwens helemaal niet waar, want ik werk gewoon keihard voor mezelf, maar Rico smeed mijn spullen toch op de gang en sindsdien slaap ik op de bank. Niet dat ik ga klagen of niks, een bank is ook een bed. Gaat verder niemand niks aan hoe wij wonen. Ik lig daar goed. Alleen zit ons pap er overdag veel sinds het slecht gaat met de verhuur en dan is het maar beter om mijn domme kop daar niet te laten zien. Zelfs ik kan dat bedenken.

Ons pap verhuurt landbouwmachines en dat doet hij al zijn hele leven, iedereen hier kent hem wel – Robbie Heijen, van de verhuur. Er zijn alleen steeds meer boeren die hun akkers moeten verkopen en die nieuwe boeren komen helemaal ergens anders vandaan, die hebben hun eigen machines al, hun eigen trekkers en hakselaars, ploegen. Dus ons pap probeert ze daarom maar gewoon door te verkopen, die machines van hem. Valt er nog wat aan te verdienen. Sinds vorig jaar verkoopt hij zelfs tweedehands auto's. Vlak voor de zomer nog een oude Porsche van de hand gedaan en toen hebben we weer een keer chinees gegeten.

Niet dat we arm zijn, echt niet. Dat moet niemand denken. Wij hebben echt wel geld. We zijn soms gewoon wat te veel voor ons pap en dan wordt hij weer kwaad en gooit hij ons eruit, of mijn broers dan. Ik heb dat vaak genoeg zien gebeuren, dan slapen ze ergens anders, dat doen ze gewoon, dat maakt allemaal niet zoveel uit – ik bedoel daar hoeft niemand iets van te vinden. Ik ben er zelf ook bijna nooit.

Nee, ik zit veel liever in mijn skelter, ik zak wat onderuit op de stoel en leg mijn knie tegen het stuur. De ene hand om de gashendel en de andere achter mijn kop. Ik rij toch vaak zat naar het dorp, ik ken deze wegen goed genoeg. Ik ken iedereen hier. Daarom heb ik hem ook uitgebouwd; het is de enige skelter in het

dorp met een houten cabine erop. Helemaal zelf gemaakt – niet die skelter natuurlijk, maar de cabine. Het is gewoon een normale skelter, zo'n blauwe. Alleen aan de voorkant is de verf wat afgebladderd door botsingen met fietsers. Hij was eerst van ons Rico, maar die heeft tegenwoordig zijn eigen auto. Al heeft die smiecht nog steeds geen rijbewijs.

Het hout van de cabine komt van de boeren in het buitengebied, die hebben altijd wel wat liggen, ik heb het zo bij elkaar gesprokkeld, ik reed gewoon van deur tot deur. Of achterom dan, bij boeren loop je nooit niet door de voordeur binnen. Behalve als je niet van hier bent. En dat plexiglas van de ramen komt van Teij Loonen. Ons pap huurt de schuur achter zijn boerderij.

Het wordt ook al warm in de cabine, dus ik duw mijn arm door een van de klapraampjes naar buiten. Voel de lucht tussen mijn vingers. Zelfs als het regent zit ik droog in dit ding, alleen mijn voeten niet, maar dat doet er niet toe. Het is toch zomer. En die solex kon ik er zo in hangen, die mocht ik voor een paar tientjes overkopen van Michael Nelissen, die van hier verder op de provinciale. Dat zijn van die brommers met voorwielaandrijving – die komen nog uit de oorlog, dat zei hij zelf, die Michael. En hij kan het weten, hij heeft bij het leger gezeten. Zo'n skelter alleen was heus niet verkeerd, dat zeg ik ook niet, maar dat ding

ging nog langzamer dan een bejaarde onderweg naar zijn graf. En Michael zei dat ik die solex er zo op kon plaatsen, gewoon recht op het wiel, hij zei dat hij dat wel vaker gedaan had. Dus ik zei van als je mij een goed prijsje geeft, dan neem ik hem gelijk mee. Dat regel ik dan gewoon, dat soort dingen. Ik ben een echte zakenman, net als ons pap. Dat zegt iedereen. Kan ik weer de hele zomer meiden door het dorp vervoeren, ik zweer het, ik rij zo naar de kazerne om Maaïke Rutten op te pikken. Vindt ze vast niet erg. Maaïke is de mooiste van groep acht.

De benzine wordt er natuurlijk niet goedkoper op, maar ik krijg toch nog genoeg geld van de jongens uit het dorp – daarom dat ik zo vroeg onderweg ben. Ik heb allemaal wedjes gewonnen en dat soort dingen, ze hebben zelfs gezworen op het graf van hun oma's. Daar heb ik wel voor gezorgd, da's een soort van superbelofte, da's nog meer waard dan als je het op papier zet met een handtekening en alles. Dan moeten ze je wel betalen. Want dat slurpt veel, zo'n motortje. Klinkt ook verder niet verkeerd – alleen het gebrom op de maisvelden komt er nog bovenuit.

Ze zijn dit jaar vroeg begonnen, veel vroeger dan normaal, de hakselaar en de trekker met de silagewagen rijden door het mais. Ik ruk aan de gashendel, ik probeer ze bij te houden, rij de skelter dicht langs de rand van de provinciale. De grond op de akkers is

droog, het zand achter de machines stuift gelijk op. Machtige dingen, hoor, die wielen alleen al steken een stuk boven mijn cabine uit. Niet dat ik daar bang voor ben, zeker niet. Ik heb vroeger vaak zat in zo'n ding gezeten. Toen ons pap ze nog verhuurde. Tegenwoordig zijn het dan vooral die auto's en da's maar af en toe, want hij heeft daar eigenlijk nooit geen papieren voor gekregen. Het is tenslotte ons eigen erf, daar hoeft niemand niks van te weten.

Je moet hier sowieso goed op je spullen letten, want zodra je iets moois hebt, iets wat nog niemand anders heeft, dan zijn er genoeg mensen die het meteen proberen af te pakken. Vooral Jens en Joppe Dennemans, die kent iedereen, die komen ook van het buitengebied, die kun je beter niet eens vertellen wat je hebt of ze klimmen 's nachts je hek over en nemen het zomaar mee. Die nieuwe mountainbike van Boyke dan, hij had hem voor zijn verjaardag gekregen en hij reed er natuurlijk mee door het dorp om hem te laten zien, meer dan twintig versnellingen, en die nacht nog werd het raam van hun garage ingegooid, de stoeptegels kwamen uit hun eigen tuin, uit het pad naar de voordeur, wie gelooft dat nou? En de volgende dag reed Jens Dennemans op een gloednieuwe mountainbike over de provinciale, donkergroen dan en niet grijs, maar als je goed keek zag je de spuitvlekken van de graffiti nog op de spaken zitten. En dat zijn dan wel vrienden van me,

die Jens en Joppe, dat moet niemand verkeerd begrijpen, ik zeg alleen maar dat je hier gewoon goed op je spullen moet letten. Die Boyke heeft zijn fiets niet meer gezien.

Zelf zou ik nooit zomaar stelen, ik zou het gewoon niet kunnen, want je neemt het toch weg van iemand anders, iemand die je misschien kent of geheid nog een keer gaat tegenkomen. Bij het sporthonk. Of de keet van Vince Verpoort. Dat zou ik niemand nooit aandoen, al haal ik natuurlijk hier en daar weleens wat dingen weg, maar dat vraag ik dan altijd netjes van tevoren, ik loop gewoon bij ze binnen, en dat zijn ook geen nieuwe spullen. En zelfs als ze niet thuis zijn, zorg ik wel dat ik zeker weet dat het oude spullen zijn, half weggegooid, die ergens in een hoek van het erf liggen te roesten. Da's anders, da's geen stelen, ik gooi het gewoon achter in de schuur van ons pap en die mensen komen er heus niet achter wat ze missen.

Mijn familie zit dus op het terrein achter Teijtje Loonen. Da's ons pap en ons mam dan – en mijn broers, als die er een keer zijn. Ik had eerst ook gewoon mijn eigen kamer tegenover die van Wesley, da's mijn andere broer, die rijdt in een bejaardenwagen, zo'n rooie. Er wordt hier toch nooit gecontroleerd. Wesley slaapt ook al met meisjes, met meerdere, ja, hoewel Karina Blom zijn favoriete is, maar die wil hem niet meer sinds hij de nicht van Jens en Joppe heeft

gedaan in het mais. Da's trouwens geheim, dat mag niemand weten. En als iemand er toch achter komt, dan weet ik wie het was en dan weet ik ze te vinden – ons pap die heeft een hamer, jongen, die zal ik hem eens laten zien dan. Da's zo'n groot ding, daar sla je zo iemands harses mee in, echt waar. Heeft hij zelf gezegd.

De hakselaar remt aan de rand van de akker, ik kan hem eindelijk inhalen. De veringen sissen en de machine draait zich naar het mais. Achterop zitten twee uitlaten. Het is er eentje van de BiG-serie – da's Engels, dat weet ik zelfs, da's omdat ze heel groot zijn. Die kan ons pap niet betalen. Nee, het is er vast eentje van Varkens Bart, die wagens van hem rijden elke dag wel door het buitengebied. Bart woont eigenlijk ergens anders, die woont helemaal niet in het dorp, maar hij is toch degene van al dat mais hier en dat is omdat hij allemaal varkens heeft. Die moeten ook eten.

De cabine steekt hoog boven het mais uit en ik kan er zo naar binnen kijken. Het is Andrzej, da's die Pool, die ken ik nog van het aardbeienplukken bij Harry Jaspers. Daar ging ik als eerste naartoe toen ze mij van school schopten, maar ik verbrandde mijn nek omdat ik geen pet op had en drukte de aardbeien toch allemaal stuk. En dan kreeg ik alsnog meer betaald dan die Polen, die kregen echt helemaal niks. Maar die Andrzej mag ik wel, zo heet hij echt, met een 'z' ertussen. Ik

verzin het niet. En dan bedoel ik niet dat ik fan ben van al die Polen hier, want ik weet best dat ze onze banen inpikken, dat zegt ons Wes dan, en wat mij betreft mogen ze gewoon weer ophoepelen naar hun eigen land.

Andrzej leunt helemaal over het stuur, hij kijkt of de hakselaar recht op de maisrijen staat. De cabines van die dingen zijn altijd groot – ik zou er zelfs in kunnen slapen, ik weet zeker dat dat past. Andrzej draait aan de knoppen en dan beginnen de messen te suizen, de rook klappert uit beide uitlaten. De wielen kruipen over de uitgedroogde grond en de bovenste laag barst als ijs. Daaronder zit het stuifzand. De trekker met de opraapwagen komt achter hem aan, ze rijden dicht op elkaar, het lijkt net alsof ze met een touw aan elkaar hangen. Da's trouwens Wiel Dennemans, die in de opraapwagen, da's de vader van Jens en Joppe. Die werkt ook voor Varkens Bart. Bijna iedereen werkt voor Bart.

De grond begint te trillen en de sprietten van de maistoppen schudden. De planten lijken zelfs van de machine weg te buigen, alsof ze kort weten te ontsnappen, maar dan worden ze opeens vanaf de onderkant de hakselaar in getrokken. Ik hoor het raspen en snijden en een paar seconden later schieten de snippers er aan de bovenkant uit als bij een walvis die door zijn luchtgat spuit. Ze kletteren tegen het metaal van de laadbak.

En dan zie ik die Andrzej opeens zijn middelvinger naar me opsteken, hij wiebelt hem heen en weer en ik zie hem erbij lachen. Ze kennen mij natuurlijk allemaal. Ik open mijn deur en ik doe hetzelfde en ik schraap mijn keel en kits een gele klodder richting de hakselaar. Die is toch niet van hem.

Het is wel een goede kerel, die Andrzej. Kan gewoon met hem lachen, da's alles wat ik maar wil zeggen. Wordt ook nooit niet boos.

Da's bij ons thuis wel anders, vooral sinds dat gedoe op school en met dat ons Rico weer terug is. Helpt natuurlijk niet dat pap al weken niks verkocht heeft. Maar dat gaat helemaal niemand niks aan, ons pap zegt altijd dat je niet zomaar tegen iedereen je verhalen moet gaan lopen ophangen. Wie weet zijn ze wel van de gemeente en die hoeven al helemaal niks van ons te weten. Ik ga gewoon naar het dorp en dat gedoe bij ons thuis doet er niet toe. Ik mis daar toch niks.

Janine Thielen

Wij hebben hem die ochtend nog gezien, ons Jacques en ik dan, maar dat betekent niet dat wij er iets mee te maken hadden. Want iedereen hier kende hem, iedereen wist wie hij was, met die rare skelter. En van vroeger dan, van toen we de boerderij nog hadden. Toen huurde ons Jacques een trekker of een bakwagen voor de varkens en dan kwam hij met zijn pa mee, samen achter het stuur. Zijn vader verhuurde die dingen. Da's natuurlijk al jaren terug en daarna zeiden we nog wel wat tegen elkaar op straat, gewoon als we dat joch tegenkwamen. En we kwamen hem ook vaak tegen. Vooral die laatste weken.

Verder gaan wij daar niet meer mee om, met dat volk van daarachter. Dat zegt ons Jacques ook, die zegt dat gaat daar steeds sneller achteruit. Dat zegt het hele dorp. Je moet ze natuurlijk wel te vriend houden, daar niet van, vooral die jongens van ze, gewoon zodat ze je van gezicht kennen en je niet gaan lopen lastigvallen.

Maar meer niet. Nee, je kunt je kop hier beter niet boven het mais uitsteken. Dat blijkt nou ook wel.

Wij waren die ochtend allang wakker – werk of geen werk, wij zitten nog altijd op tijd aan het ontbijt. Gewoon voor de tv dan, we hebben hier geen plek meer voor de eettafel. Ik weet dat ons Jacques dat tegenwoordig maar niks vindt, al dat vroege gedoe, maar ik heb het hem gezegd, ik zei, Jacques, zei ik, we hebben dan de boerderij niet meer, maar we gaan ons er niet bij neerleggen, dat zei ik tegen hem. Ik zei dat we gewoon in de ochtend blijven opstaan alsof de varkens nog voer moeten. Als hij elke middag in de keet van Vince Verpoort kan zitten, dan kan hij ook uit bed komen om met zijn eigen vrouw te ontbijten.

Het was toen dat we hem zagen, dat joch. Hij reed hier over het erf, over de binnenplaats van Robert Nellissen. Het was dus niet alsof we hem echt spraken die dag. Ik hou de gordijnen meestal toch dicht, we mogen hier eigenlijk niet zitten van de gemeente en dat moet je maar gewoon voor je houden, dat hoeft niemand hier te weten. En zeker niet in het dorp. Ons Jacques heeft gewoon te lang gewacht met het verkopen van de boerderij, daar kan ik heel eerlijk over zijn. Dat had veel eerder moeten gebeuren. En dan was het nog de bank die erover begon, het was de bank die zei van, Jacques, moet jij hier wel mee doorgaan? Het stro alleen al was niet meer te betalen. Ons Jacques zei nog

van wat moet ik dan doen, die beesten op het beton laten slapen? En dan heeft het nog zeker een jaar of drie, vier geduurd voordat meneer hier toegaf dat die mannen met hun aktetasjes gelijk hadden. Daarom dat we het hele erf uiteindelijk moesten verkopen. Dus ik zei van, Jacques, ik zei dan gaan we dat ook doen voordat alle dakplaten eraf waaien en het rot in de kozijnen kruipt.

Het was nog dat die van Robert Nelissen hun oude stal net verbouwd had, die zoon van Robert Nelissen. Michael, zo heet hij. Twee appartementen had hij ervan gemaakt, een voor zichzelf en die ander voor in de verhuur. Daarmee konden ze de verbouwing betalen. Want het was dit hier of een rijtjeshuis in Hezel. Da's waar de gemeente zit. En ze kunnen ons veel maken, maar we laten ons niet uit ons eigen dorp jagen. Dan gaan we gewoon in de oude varkensstal; ruikt het maar naar ammoniak. Wij merken het al niet meer.

Wat moet hij hier? zei ik die ochtend dus verbaasd.

Wat? zei ons Jacques. Wie bedoel je?

Ik tilde ons gordijn wat aan de kant en wees op de binnenplaats van Roberts boerderij. Daar kijken we vanaf hier op uit. Dat joch reed die skelter van hem langzaam achteruit naast de Toyota van ons Jacques, hij spiekte zelfs in de spiegels alsof hij een echte auto parkeerde. Ik herkende hem ook meteen, met die lange benen. Die bruine kop. Niet te zien of het van de

zon kwam of dat hij gewoon al weken niet gedoucht was.

Weet hij niet dat Robert en Mientje op vakantie zijn? vroeg ik.

Alleen hun zoon was er nog, die woont dus in de andere helft van de stal. Maar daar heb je nooit geen last van, Michael is gewoon een van de goeden. Die heeft nog in het leger gezeten.

Waar is dat er eentje van?

Ons Jacques legde zijn boterham terug om hem beter te bekijken. Dat joch stond toen net bij de achterdeur van Roberts boerderij; hield zijn handen als een kom om zijn gezicht en gluurde door het glas naar binnen.

Die skelter, wees ik. Da's toch die ene van Heijen? Die jongste, je weet wel, Ferry, of Frenkie. Freddie?

Daar had Michael het laatst nog over, zei ons Jacques. Was hij niet van school gestuurd?

Dat geloof ik gelijk, zei ik.

Ondertussen stond dat joch nog steeds bij de boerderij. Hij rukte aan de klink van de achterdeur, maar die zat natuurlijk niet los. Die zat goed op slot. Daarna trapte hij tegen het hout. Het geluid galmde over de binnenplaats.

Dat meen je niet, zei ik. Die durft.

Niemand thuis, lachte Jacques.

Hij pakte zijn boterham weer van het bord, vouwde

hem nog een tweede keer dubbel en duwde hem zo naar binnen. Dat kan ik me nog herinneren, want dat deed hij normaal nooit.

Heb je haast? vroeg ik en ik liet het gordijn los. Die van Verpoort is toch nog lang niet wakker?

Jacques ging staan.

Wat maakt dat nou uit? zei hij met volle mond. Het ontbijt is op.

Hij schoof zijn portemonnee in zijn kontzak. Zo is hij altijd al geweest, ons Jacques. Hij maakt zijn eigen beslissingen. Daar kom je niet tussen. En dat met die keet is pas sinds hij de boerderij heeft moeten verkopen, daarvoor was hij veel te druk om naar dat soort plekken te gaan. Daarvoor werkte hij als een echte os. Het was geen grote boerderij die we hadden, dat moet je niet denken. We deden alles zelf. Dat we hem nu kwijt zijn, betekent nog niet dat wij al die jaren geen goede boeren waren. Ik heb me ook nooit bemoeid met het geld, ik heb altijd gezegd, Jacques, zei ik, het is jouw bedrijf, jij hebt het van je pa geërfd, van Jacques senior, maar ik help je graag. Alleen in de zomer haalde hij er nog weleens eentje bij, een van die jongens uit het buitengebied. Die van Verpoort, of die van Nelissen hier.

Hij kon zelfs subsidie krijgen voor een grotere stal, dat stond al vast, die hadden ze hem toegezegd. Een hele nieuwe lening; want je moet weten dat de boerde-

rij bij ons altijd goed op orde was. Maar Jacques zei van zo kan ik niet meer fatsoenlijk voor die varkens van me zorgen. Hij heeft altijd gezegd van kijk, ik heb gezonde biggen en zeugen en er is nog nooit iemand komen klagen, maar met die verbouwing moest het allemaal weer veranderen en dit en dat, en dat moet je zo'n man gewoon niet aandoen. Hij zei het was soms net schoonspringen wat hij moest doen. Hij werd van alle kanten bekeken.

En ik heb het hem toen gezegd, ik heb hem nog ge-
waarschuld: als je niet meegaat, dan stopt het geld.
Want zo werken die dingen. Maar meneertje hier wou
niet blijven groeien.

Ze zijn vroeg dit jaar, zei Jacques. Hij stond bij de
voor deur en keek naar de maisvelden. In de verte
bromde een hakselaar. Het zand hing als een sluier
achter de machine. Is dat joch er nog steeds?

Kan hem nu niet zien, zei ik en ik boog me naar het
raam. Zijn skelter wel.

Die oude van Heijen heeft het vast niet makkelijk,
zei ons Jacques en hij knikte naar het mais. Varkens
Bart heeft zijn eigen machines. Bart Thissen. Allemaal
nieuw ook. Komt Robbie niet tussen met die paar
roestige ploegen van hem.

Die hadden we vroeger anders vaak bij ons over de
vloer, zei ik nog. Hij en dat joch van hem.

Dat was toen al een flinke, ons Jacques wees op de